לד: בכל מערבין פרק שלישי עירובין

אי למעלה אמאי וכו'. הוה מצי למימר משום דהטמן עירובו יש לו ד' אמות אלא דבעי לשנויי אפילו נתכוון לשבות חוץ לד' אמות מן הכותל דומיא דריש ולעיל גבי אילן לא רצה לתרץ דנתכוון לשבות חוץ לארבע אמות דרגילות הוא לשבות בעציקרו של אילן:

והאורבנין. פ"ה אורשר"ש ואינו נראה לאותו כשהוקשה נעשה עץ גמור והוה ליה למתסב בכריתא דלעיל ולחלק בין עוחדרין לשאינן עוחדרין כדמפליג גבי קנים ונראה לי שהוא שם מין ירק: **ואמאי** הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. וא"ת והא השתא פ"ד דבמגדל עץ מיירי דהוי כלי מדקא משני הכא במגדל של לבנים עסקינן ועוד דשתם מגדל שבשה"ש של עץ וא"כ מאי פריך הרי מותר לשכר את הכלי וליטול מה שבתוכו כדתנן בפ' חבית (שבת דף קמו.) שוכר אדם את החבית ליטול ממנה גרוגרות וטעמא כדאמר בסמוך) משום דאין בנין וסתירה בכלים וי"ל דמשמע ליה במגדל גדול דשייך ביה בנין וסתירה דאי בקטן דהוי כלי מ"ט דר"א דפליג ועוד דבכלי נמי שייך בנין וסתירה כדאמר בהנוטה (שם דף קכ.) האי מאן דעייל שופתא בקופינא דמרא חייב משום נוטה והא דקאמר בסמוך דמר סבר כלי הוא ואין בנין בכלים כו' היינו בהנוטה דאמר נוטלין אבל לא מחזירין דלא הוי בנין וסתירה גמורה או כדמוקי בתפקנא בתנעול קטיר בתיתא ומדמוקי לה בקטיר בתיתא משמע דווקא בהכי שרי אבל לשכר הכלי ולקלקלו אסור דשפיר שייך בנין וסתירה בכלים והא דשרי לשכר החבית הא מוקי לה בנילה פרק המביא (דף נ:) בתוספתא פירוש תחיבות המדובקות יחד ואף על גב דאליבא דרבי אליעזר דאמר קטמו להרים בו פעור אבל אסור מוקי לה בתוספתא דפריץ ולית ליה לר"א שוכר אדם את החבית וכו' לרבנן נמי צריך לאוקומה הכי דמודים לי הוה חייב חטאת לחלות בו שיניו דהוי אסור בקטמו להריח והא דבעי לרב ששת בפרק חבית (שבת דף קמו.) מהו למכרו חבית בכורטיא בתוספתא איירי ומיהו בירושלמי קאמר אמתני דהכא הדא דתימא במגדל של אבן אבל במגדל של עץ נעשה כשוכר את החבית ליטול ממנה גרוגרות משמע דבלא תוספתא נמי שרי בכלי של עץ: **נוטל** ממקום **הפחת.** פירש"י ולא מיתסר משום מוקצה דשתמש כר"ש וקשה למהר"י דאמר בריש בילה (דף נ:) דביו"ט אסור לן תנא כרבי יהודה הא אסור לן תנא כר"ש נמי והך שתמש עדיפא דהוי בתרלה ומיהו רש"י תירץ בנילה דהא דנוטל ממקום הפחת לא חשיב מוקצה דאילו ולא הוי מוקצה אלא משום פחיתא דהוי דרבנן דמוקי בתוספתא דלינני וכך נמי אמרינן בהחבית (שם דף נד:) טבל מוכן הוא אבל שבת שאסר עבר ותקנו תחוקן משמע דלא חשיב מוקצה כיון דלא רביב עליה איסורא דאוריתא ולמהר"י נראה לתרץ דהך לא חשיב שתמש דלא מצי למיתני דברי ר"ש ולא קתני חשיב ולאי שתמש: **והאמר** ר' זירא ביו"ט אמרו יבו'. והוה מצי לאוקמי כרבי דבהני תוירא דליבני לית ליה איסורא אלא מדרבנן כדאמר בהחבית (ביצה לא:) כיון דשרגינהו אקצינהו אלא דיתא ליה לאוקומה כרבנן כרבא דאוקי לעיל סיפא כרבנן ועי"ל דאסר משום דסבר כרבנן ולא ניחא ליה לאוקמה פלוגתא דרבי ורבנן: מסורי

פשיטא [6]רה"י עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל ה"ג דנחתא לתחת ואלא דקאי ברשות הרבים דנתכוון לשבות היכא אי למעלה [6] הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא אי למטה פשיטא הוא ועירובו במקום אחד לא צריכא דקאי בכרמלית ונתכוון לשבות למעלה ורבי היא דאמר [7]כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **מתני'** [8]נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס בזמן שהוא תלוש ונעוץ אפילו גבוה ק' אמה הרי זה עירוב: **גמ'** רמי ליה רב אדא בר מתנא לרבא תלוש ונעוץ אין לא תלוש ונעוץ לא מני רבנן היא [9]דאמרי כל דבר שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות והא אמרת רישא רבי רישא רבי וסיפא רבנן א"ל כבר רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא ושני ליה רישא רבי וסיפא רבנן רבינא אמר כולה רבי היא וסיפא [10]גזירה שמא יקטום: ההוא פולמוסא דאתא לנהרדעא אמר להו רב נחמן פוקו עבידו כבושי כבאגמא ולמחר ניזיל וניתיב עלויהו איתיביה רמי בר חמא לרב נחמן ואמרי לה רב עוקבא בר אבא לרב נחמן תלוש ונעוץ אין לא תלוש ולא נעוץ לא א"ל התם בעוזרדין ומנא תימרא דשני לן בין עוזרדין לשאין עוזרדין [11]דתניא [12]הקנין והאטדין וההגין מין אילן הן ואינן כלאים בכרם ותניא אידך [13]הקנים והקידן והאורבנין מין ירק הן והן כלאים בכרם קשיא אהדדי אלא ש"מ כאן בעוזרדין כאן בשאין עוזרדין ש"מ וקידה מין ירק הוא [14]והתנן אין מרכיבין פגם ע"ג קידה לבנה מפני שהוא ירק באילן אמר רב פפא קידה לחוד וקידה לבנה לחוד: **מתני'** נתנו במגדל [15]ואבד המפתח הרי זה עירוב ר"א אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו עירוב: **גמ'** ואמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא רב ושמואל דאמרי תרוייהו הכא במגדל של לבנים עסקינן ור"מ היא דאמר פותח לכתחילה ונוטל [16]דתנן [17]בית שמילאהו פירות סתום ונפתח נוטל ממקום הפחת ר' מאיר אומר פותח ונוטל לכתחילה והאמר [18]רב נחמן בר אדא אמר שמואל [19]באוירא דליבני הכא נמי באוירא דליבני והא אמר רבי זירא [20]ביו"ט אמרו אבל לא בשבת ה"נ ביו"ט אי הכי היינו דקתני עלה [21]ר"א אומר אם בעיר אבד עירובו עירוב ואם בשדה אבד אין עירובו עירוב ואי ביום טוב מה לי עיר מה לי שדה

חסורי

הכי גרסינן **פשיטא** רשות היחיד עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל ה"ג נחתא לתחת. ומאי אפילו. בור עמוק עשרה רה"י היא: **בכור דקאי בכרמלית.** כגון בקעה דהייגו שדות דהוי בור לה"י ופשטו כרמלית: **מתני' קונדס.** פל"ו בלע"ז ואינם מחוברים [6]. וגמ' פריך והאמרת רישא רבי היא דאמר לא גזרו במחובר בין השמשות: **אפילו גבוה מאה אמה.** הואיל ואינו רחב ד' למטה לאו רשות היחיד הוה ואע"ג דלמעלה ד' דהא עירוב על גבי מקום ד' בעינן: **גמ' אלוש ונעוץ.** הוא דהוי עירוב אבל מחובר לא הוה עירוב משום דכי [2]בעי למשקליה משתמש באילן: **גזירה שמא יקטום.** לפי שהקנה רך הוא איכא למיגזר שמא יקטום כי שקיל ליה אבל אילן קשה הוא ובין השמשות לשמא יעלה ויתלוש לא חיישינן אבל לקטימת קנה ולאי היא לאידי דרכיבא מיקטמא ולאו שבות הוא אלא מלאכה דמיחייב משום קוצר: **פולמוסא.** חיל המלך. היה מקום דחוק לתלמידים מפני אנשי החיל: **כבושי כבשי באגמא.** לאו וכפו הקנים זה על זה הרבה כמין כבשות ליבש עליהן: **לא אלוש ונעוץ לא.** אלמא קנים כאילן הן ואסור להשתמש עליהן: [3] **עוזרדין.** שהוקשו כבר הרי הן כאילן וכי שריגין בשאין עוזרדין בעוד הקנים רכין דהוו כירק וכירק לא הזכירו חכמים שבות: עוזרדין אטדין והיגן מיני קוצים הן: **קידן.** בוסס שמו קידה: **אורבנין.** אורשר"ש: **קשיא.** קנים אקנים: **פגם.** רוז"ל: **מתני' ואבד המפתח עירובו עירוב.** וכגמרא מפרש לה. וכגון שהמגדל גרה"י דאי הוה ביה מפתח לא הוה ביה שום איסור דהוא עירובו גרה"י: **גמ' ואמאי.** הרי דתרוייהו גרה"י ניעבו כיון דלא מצי שקיל ליה הוה ליה כשני מקומות: **של לבנים.** שנות לסותרו וכדבעי לאוקומי באורא דליבני סדורות זו ע"ג זו בלא טיט ביניהן דלאו שתיתה היא: דר"מ בשם' ביצה (לא:): **ונפתח.** מאליו אפילו ביו"ט עצמו: **נוטל ממקום הפחת.** ולא מיתסר משום מוקצה דשתמש כר"ש: **אף פותח לכתחילה.** כדמוקי לה באורא דליבני דלאו דאוריתא הוא: **אם בעיר אחד.** המפתח: **עירובו עירוב.** דאי משכח ליה מצי מייתי ליה דרך תצירות וגגות וקרפיפות שכולן רשות אחת הן כר"ש: **ואם בשדה אין עירובו עירוב.** דאי נמי משכח ליה לא מצי לאתויי ליה. וג' מחלוקות בדבר לת"ק בין בעיר בין בשדה עירובו עירוב דמלי סתר ליה ולר' אליעזר דתמני' בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב דמיסתר לא מצי סתר ולית ליה דר"מ ואתויי נמי לא מצי אי הוה משכח ליה לית ליה דר"ש דגגות וקרפיפות רשות אחת הן [4] ור' אליעזר דברייתא סבר לה כרבי שמעון אי נמי ר' אליעזר דמתניתין לא חייבי אלא בשדה והוא ריבי אליעזר דברייתא: מסורי

אלא אי איתיבי דרבי ר"ש לאפסר דר"ש סובר דפותח לכתחילה דר"מ אבל הכא דשבת (ד' קו:) דמתחכין את הדלוגין דמלי למיתני בה דברי ר"ש ולא קתני חשיב ולאי שתמש: **והאמר** ר' זירא ביו"ט אמרו יבו'. והוה מצי לאוקמי כרבי דבהני תוירא דליבני לית (ד' ליה איסורא אלא מדרבנן כדאמר בהחבית (ביצה לא:) כיון דשרגינהו אקצינהו אלא דיתא ליה לאוקומה כרבנן כרבא דאוקי לעיל סיפא כרבנן ועי"ל דאסר משום דסבר כרבנן ולא ניחא ליה לאוקמה פלוגתא דרבי ורבנן: מסורי

יום טוב בבית שמלא פירות ופתום פותח לכתחילה ונוטל, הכא נמי פותח לכתחילה ונוטל בעירוב. ודחינן דהא בבית שהוא מלא פירות ופתום וא"ר מאיר פותח לכתחילה ונוטל. הנא ביום טוב אמרו ולא בשבת. ופרקינן מתני' נמי ביום טוב קתני ולא בשבת. ואקשינן אי הכי הא דתני עלה ר' אליעזר אומר אם בעיר אבד עירובו עירוב כו', ואי ביום טוב שרי ליה לאתויי מה לי בעיר ומה לי בשדה.

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה י טור ש"ע א"ח סי' תט סעיף ג:

סח ג מיי' פ"ב מהלכות כלאים הלכה יט:

סט ד מיי' פ"ב מהל' י"ט הלכה ט טור ש"ע א"ח סי' תקיח סעיף ט:

רבינו חננאל

אוקימנא בבור העומד בכרמלית ונתכוון לשבות למעלה, ורבי היא דקאמר כל משום שבות לא גזרו רבנן עליו בין השמשות. נתנו בראש הקנה כו' עד בתלוש ונערץ. ש"מ דלא התירו בעירוב אבל בתלוש ונערץ. מכלל דבמחובר לקרקע אסור. כמאן כרבנן דפליגי על ר' ואמרי כל משום שבות גזרו עליו בין השמשות. ואקשינן רישא רתני נתנו באילן אוקימנא לר'. סיפא דתני נתנו בראש הקנה שהוא תלוש ונערץ לי' בנן. רישא רבי וסיפא רבנן. אמר רב חסדא אין, רישא רבי וסיפא רבנן. רבינא אמר כולה רבי היא, ובקנה מחובר אמאי לא, גזירה גזר כיון דהוא אינו יכול לנטותן שמא יקטמנו. ההוא פולמוסא דאתאי לנהרדעא, אמר רב נחמן לתלמידיו פוקו כבשו כבשוה באגמא, פי' כיבשו, כופו הקנים שבאגם ותנו עליהן עפר כדי שיהו נוחים לישב עליהן בשבת. והקשו עליו איך אתה מורה לעשות כן, וכי מותר להשתמש בקנים המחוברים לקרקע. והאנן תלוש ונערץ תנן, תלוש ונערץ אין מחובר לא. ופירק מתני' בקנים עוזרדין חזקים שהן כמין אילן, ואם יבא (להשוות) [להשתמש] בהן כיון שהן חזקים ואינו יכול לנטותן ולישול העירוב שעל ראשו, גזירה שמא יקטום. כי קאמינא בקנים דקין (שאין) [שאינן] עוזרדין שהן כמין ירק ונוחים להרכיבם ולנטותם ולא אתי לקוטמן. דהני לאו מין אילן נינהו ולא גזרי בהו רבנן. וכיון דמה דמפריך ליתנון דהא קשין הן לא מיפרבי לפיכך לא גזרו בהו. והביא ראיה לדבריו ממשנתנו דתנן הקנים מין אילן הם. ותניא הקנים מין ירק הם, קשיין אהדדי. ופריק הא דתני מין אילן בעוזרדין. והא דתניא מין ירק כשאינן עוזרדין. ואסיקנא קידה מין ירק הוא, אבל קידה לבנה מין (אילן) הוא. ויש מי שאמר אלקסם: מתני' נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח כו'. ואקשינן כיון שאין יכול ליטלו הוא במקום אחד ועירוב במקום אחר הוא. אמאי תנן (אין) עירובו עירוב. ופרקינן רב ושמואל דאמ' מתני' של בנין ור' מאיר היא דאמר בפס"

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי למעלה אמאי הוא במקום אחד: **(ב)** רש"י ד"ה תנים וכו' משום דכי שקיל ליה משתמש: **(ג)** ד"ה עוזרדין שהוקשו וכו' שנות הכ"ל ותמ"ל מ"ה לעדין ומיכה עוזרדין מתחלה: **(ד)** תוס' ד"ה והאמר וכו' דליבני לית ביה איסורא:

גליון הש"ס

גמ' ותניא אידך הקנים והקידן. עי' כר"ש פ"ח מ"ח דכלאים:

לעזי רש"י

סלי"ר (פ"ל). יחד, כלונס. אורשרי"ש (אושיידי"ש). ערבות. רוד"א. פיגם (צמח).

מוסף רש"י

רשות היחיד עולה עד לרקיע. כל אויר שכנגד רה"י, כן אויר תלר כן אויר עמוד כרה"ר נגוה ר' ותמב ד', כנגדו על לרקיע שם רשות היחיד עליו (שבת ז'). כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. הכנסת עצמה (עיר' לו:). ונפחת. מאליו, נוטל ממקום הפחת. ולא אמרינן מוקצין מחמת איסור הן, דאין יכול לפחתו כו"ש ותקח דעתו מיניה, דכיון דלא הוה פתיחתו אישורא דאוריתא, כדמוקמינן ליה באורא דליבני, דאלו מוקצה ניטו, כדאמר בני טבל (שי' ביצה כו:) שהוא מוכן אבל שבת אשם עבר ותקנו מתוקן ביצה לא:). באוירא דליבני. שדור של אבנים בלא טיט (שם).

ו) [ועיין לב: רש"ן]. **כ)** [וסס רש"ן]. **ג)** [ועיין ל:]. **ד)** תוספתא פ"ב דכלאים הי"ג. **ה)** כלאים פ"ח מ"ח ע"ש. **ו)** [ובירסת ירושלמי וי"ר"ף ורמ"ם ועמל בפניו ותכל]. **ז)** ביצה לא:. **ח)** [וסס ע"ש]. **ט)** [ובירסת הערוך אתרא ופירים לבנים קדורים אחד ע"ג חבירו ואינן בעוין וכל דבר שבדור זה אבל זה אי זה ע"ג זה קוראין לי כך בלשון פרסי]. **י)** [ביצה שם]. **כ)** [תוספתא שפ"ב וסס אותה רבי אלעזר]. **ל)** כמ"ש נוסף: אלא חלונין ונעוצין בארץ. **מ)** [נלקח פט.]. **נ)** [דף לה.].